

უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრების როლი სახელმწიფოს უსაფრთხოებაში

ვიცე-პოლკოვნიკი ლერი სარაიდაროვი¹
<https://doi.org/10.61446/mp.4.2025.10039>

აბსტრაქტი

ნებისმიერი სახელმწიფოსთვის ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ერთ-ერთ უმთავრეს საზრუნავს წარმოადგენს. ეროვნული უსაფრთხოება არის მდგომარეობა, როდესაც ქვეყანაში უზრუნველყოფილია პიროვნების, საზოგადოების და სახელმწიფოს დაცულობა შიდა და გარე საფრთხეებისაგან, უზრუნველყოფილია კონსტიტუციური უფლებების რეალიზაცია, მოსახლეობის ცხოვრების მაღალი დონე, ქვეყნის სუვერენიტეტი, ტერიტორიული მთლიანობა, მდგრადი განვითარება, სახელმწიფოსა და მოსახლეობის თავდაცვა და უშიშროება.

უსაფრთხოების სფეროებს შორის გამორჩეული ადგილი უჭირავს პოლიტიკურ უსაფრთხოებას, ვინაიდან პოლიტიკური უსაფრთხოების სისტემის უზრუნველყოფის სისუსტე იწვევს: სახელმწიფოს დაშლას, გაქრობას, ადამიანების დაღუპვას, მატერიალურ ფასეულობათა განადგურებას. სახელმწიფო, რომელიც სათანადო მზრუნველობას არ იჩენს პოლიტიკური უსაფრთხოებისადმი, თანდათანობით სიცოცხლისუნარიან ხდება.

ქვეყნის ეროვნული ინტერესებიდან გამომდინარე, სტრატეგიები დარგობრივად შესაძლოა, დაიყოს სახეობებად, მაგალითად, ტერორიზმთან და ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის, ეკონომიკური სიდუხჭირის შემცირებისა და ეკონომიკური განვითარების, ომის შეკავებისა და ტოტალური თავდაცვის, სამეცნიერო, ტექნოლოგიური და საგანმანათლებლო მიმართულებით განვითარების, ქვეყნის ტერიტორიისა და სუვერენიტეტის დაცვის სტრატეგიები და სხვა.

წინამდებარე სტატიაში საუბარი წარიმართება ქვეყნის უსაფრთხოების უზრუნველყოფელ სამსახურებსა და მათ წარმომადგენლობებზე, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე - მის გარეთ. შევხებით ისეთ აქტუალურ საკითხებს, როგორიც არის უსაფრთხოების საკითხებზე მომუშავე ოფიცრები, ატაშეები, დაზვერვის წარმომადგენლები და სხვა. გავცნობით მათი საქმიანობის სპეციფიკას, რითაც მეტნაკლებად ნათელი მოეფინება მათი საქმიანობის საჭიროებას და აუცილებლობას ქვეყნის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.

საკვანძო სიტყვები: ოფიცერი უსაფრთხოების საკითხებში, დაზვერვა, კონტრდაზვერვა, დიპლომატია, თავდაცვის ატაშე, სახელმწიფო უსაფრთხოება.

¹საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს, გენერალური ინსპექციის საგამოძიებოს მთავარი სამმართველოს განსაკუთრებით მნიშვნელოვან საქმეთა გამომძიებელი, საერთაშორისო ურთიერთობების აკადემიური დოქტორი.

The role of security officers in state security

lieutenant colonel Leri Saraidarov²

Abstract

Ensuring national security is one of the main concerns of any state. National security is a state in which the protection of individuals, society and the state from internal and external threats is ensured in the country, the realization of constitutional rights, the high standard of living of the population, the sovereignty of the country, territorial integrity, sustainable development, the defence and security of the state and the population are ensured.

Political security occupies a prominent place among the security spheres, since the weakness of the provision of the political security system leads to: disintegration of the state, disappearance, death of people, destruction of material values. A state that does not take proper care of political security gradually becomes unviable.

Depending on the national interests of the country, the strategies may be divided into types, for example, strategies for fighting terrorism and transnational organized crime, reducing economic hardship and economic development, deterring war and total defence, development in scientific, technological and educational directions, strategies for protecting the country's territory and sovereignty, and other.

This article will talk about the security services of the country and their representatives, both inside and outside the country. We will touch on such topical issues as security officers, attachés, intelligence officers and others. We will get to know the specifics of their activities, thus the need and necessity of their activities to ensure the country's security will become more or less clear.

Keywords: Security Officer, Intelligence, Counterintelligence, Diplomacy, Defence Attache, High Risk Entities for State Security.

² Investigator of especially the important cases of investigation Division, General Inspection Department of Ministry of Defence of Georgia, Master of Law, Doctor of International Relations

შესავალი

ნებისმიერი საქმიანობა, როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო სექტორში, დაფუძნებულია კომპეტენცია-გამოცდილებასა და კვალიფიკაციაზე. ამ ყველაფრის ერთ-ერთ უმთავრეს წყაროდ უდავოდ უნდა მივიჩნიოთ ინფორმაცია - განათლების თავიდათავი, სწავლება, უნარი - მოიპოვო საჭირო მონაცემები, დაამუშაო და გა-მოიყენო სურვილისამებრ და დანიშნულების მიხედვით, ამავდროულად გასათვალისწინებელია მისი ვალიდურობაც. გამონაკლისად ვერ მივიჩნევთ სახელმწიფო სპეციალურ სამსახურებს, რომლებთაც უწევთ ოპერატიული, სადაზვერვო, კონტრტერორისტული და კონტრდაზვერვითი საქმიანობის განხორციელება. მათი საქმიანობის წარმატებულობის ერთ-ერთი უმთავრესი საფუძველია იმ რელევანტური ინფორმაციის ფლობა, რომლის მოპოვებისთვის აუცილებელია შესაბამისი უნარჩვევების, სათანადო კავშირებისა და წყაროების ფლობა.

სტატიაში საუბარია ნებისმიერი ქვეყნისთვის, მათ შორის - საქართველოსათვის, მეტად სენსიტიურ თემაზე და საქმიანობაზე, რის საფუძველზეც შესაძლებელია ეროვნული უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ხელშეწყობა.

საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ვალდებულება და უფლებამოსილება გააჩნიათ ქვეყნის საპოლიციო ძალებს და მათთან კოორდინაციაში მყოფ სხვა სამსახურებს, სახელმწიფო უსაფრთხოების თვალსაზრისით კი, განსაკუთრებული საქმიანობის განხორციელების უფლებამოსილება ეკუთვნით სადაზვერვო, კონტრდაზვერვით, კონტრტერორისტულ და სხვა სპეციალური საქმიანობით დაკავებულ სამსახურებს. მათი საქმიანობის ძირითადი მიმართულებაა ქვეყნის კონსტიტუციური წყობილების, ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის შენარჩუნებაზე ზრუნვა და შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების გატარება. აღნიშნულის განხორციელება ხდება ტერორიზმთან და კორუფციასთან, ასევე შიდა და საგარეო საფრთხეებთან ბრძოლის საფუძველზე.

ინფორმაციის მოპოვება-ადამიანურ და მატერიალურ რესურსებთან არის დაკავშირებული, თუმცა მთავარი ფაქტორი, მაინც ადამიანური რესურსია. ღია წყაროებში არსებულ ინფორმაციაზე (ინტერნეტრესურსები, ჟურნალ-გაზეთები,

ტელე-რადიო გადაცემები) წვდომის მოპოვება ნებისმიერ პირს შეუძლია. შესაბამისი უნარების ფლობის შემთხვევაში, დახურულ ან სპეციალურ წყაროებზე, საიდუმლოების და პირადი ინფორმაციის (პერსონალური მონაცემების) შემცველ ბაზებზე წვდომა კი, რომელიც მოითხოვს ავთენტიფიკაციას ავტორიზებული მომხმარებლის შემთხვევაში, მხოლოდ განსაკუთრებული უფლებამოსილების მქონე პირებს.³

წინამდებარე სტატიაში განხილული იქნება სპეციალური სამსახურების საქმიანობის სპეციფიკა, ფუნქციები და მიმართულებები, უშიშროების საკითხებში ოფიცრების თემას, მათ როლს ეროვნულ უსაფრთხოებაში.

ძირითადი ნაწილი

ოფიცრები - უსაფრთხოების საკითხებში

უშიშროების (უსაფრთხოების) საკითხებში ოფიცრების ინსტიტუტი არის საბჭოთა კავშირის დროს ჩამოყალიბებული და დღემდე ინარჩუნებს აქტუალობას. ვერ ვიტყვით,⁴ რომ სხვა ქვეყნებში მსგავსი სამსახურები არ არსებობს, თუმცა მათი საქმიანობის სპეციფიკა განსხვავებულია.

აღნიშნული ინსტიტუტის საქმიანობის ძირითად მიმართულებას წარმოადგენდა კონტრაზვერსიტი, შესაბამისად ამ მიმართულებით სპეციალური ოპერატიული ღონისძიებების გატარება ობიექტებზე, სადაც მივლენილი იყვნენ ოფიცრები სამსახურებრივად.

მათ ძირითად ფუნქციას წარმოადგენდა უწყებაში სახელმწიფო საიდუმლოების რეჟიმის დაცვის და საიდუმლო საქმისწარმოების, დოკუმენტბრუნვის კონტროლის უზრუნველყოფა. მსგავსი საქმიანობის განმახორციელებელ პირებს უნდა შეენარჩუნებინათ მაქსიმალური კონსპირაცია, მოეპოვებინათ სათანადო ნდობა თანამშრომლების მხრიდან, რათა ჰქონოდათ წვდომა სასურველ ინფორმაციასა და მათ მატარებელ პირებზე. უნდა აღინიშნოს, რომ აღნიშნული ფუნქციების განსახორციელებლად აუცილებელი იყო სპეციალური ცოდნა და უნარები, რადგან სახელმწი-

³ Э. Смит, Ричард. Аутентификация: от паролей-до открытых ключей, Москва, 2018, 23.

⁴ ჰ. კუპრაშვილი, 2014 გამომცემლობა „უნივერსალი“, 2014. ბოლო ათწლეულების მანძილზე, ტერმინი - „უშიშროების“ ნაცვლად, გამოიყენება ტერმინი „უსაფრთხოება“. ეროვნული უსაფრთხოების საბჭო, ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფცია და სხვ.

ფო საიდუმლოების დაცვის და დაწესებულებებში რეჟიმის დაცვის კონტროლის განხორციელება წარმოადგენდა სახელმწიფო უშიშროების ორგანოების კომპეტენციას. უწყებებში ხორციელდებოდა რწმუნებულების (ოპერატიული მუშაკები) მივლინება სახელმწიფო უშიშროების შესაბამისი დანაყოფებიდან. საბიუჯეტო უწყებების და ორგანიზაციების პირველი განყოფილება იყო ის უწყებრივი დანაყოფი, სადაც ხდებოდა ხსენებული საქმიანობის განხორციელება და თავს იყრიდნენ სახელმწიფო უშიშროების ორგანოებიდან მივლენილი თანამშრომლები.

უწყებებსა და დაწესებულებებში, საწარმოებში, ღიად მოქმედებდა სარეჟიმო დანაყოფები. კონსპირაციულობის გათვალისწინებით, მსგავს დანაყოფებს მიენიჭათ N1 დანაყოფის სახელწოდება, იშვიათ და გამონაკლის შემთხვევებში ფუნქციონირებდა N2 დანაყოფის სახელწოდებით. უწყებებში მივლინებული ოფიცრები, სადაზვერვო და კონტრსადაზვერვო ამოცანების შესასრულებლად, მივლინების ადგილას აყალიბებდნენ ღრმად კონსპირირებულ სტრუქტურებს-სადაზვერვო ჯგუფებს და დანაყოფებს და კონტრსადაზვერვო მიმართულებით სამუშაო ჯგუფებს. კონკრეტულ სადაზვერვო ჯგუფს შესაძლოა, ემოქმედა ერთ უწყებაში, ან გაეერთიანებინა მომიჯნავე პროფილის რამდენიმე უწყება.

ასეთი დანაყოფი არსებობდა თითქმის ყველა იმ ორგანიზაციაში, სადაც კი უწყებრივი შეხება ჰქონდათ საიდუმლო ინფორმაციასთან, პუბლიკაციებთან და ინფორმაციის ბეჭდვა-გავრცელებასთან.⁵ (სტამბა, გამოთვლითი ცენტრები, ტელერადიო სადგურები და სამსახურები, პარტიული დანაყოფები, საინფორმაციო საშუალებები, ანუ ყველა ორგანო, სადაც შესაძლებელი იყო, გამოვლენილი ყოფილიყო ანტისახელმწიფოებრივი პოზიცია, მომხდარიყო ამ ყველაფრის ტირაჟირება და გავრცელება, რაც ნეგატიურად აისახებოდა ქვეყნის იმიჯსა და რეპუტაციაზე, იმჟამინდელ მმართველ პარტიასა და ელიტაზე.) ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის ცვლილებასთან ერთად, ფართოვდებოდა უწყებრივი პირველი განყოფილებების საქმიანობის სფეროები და როლი. მას შემდეგ, რაც შესაძლებელი გახდა საზღვარგარეთ გამგზავრება - სამსახურებრივად თუ ტურისტულად, აღნიშნული

⁵ В.Пирогов, КГБ. Бывших не бывает?, Москва, 2015, 220.

პროცედურის კონტროლიც დაექვემდებარა პირველი განყოფილების საქმიანობის სფეროს. გარდა ხსენებულისა, პირველი განყოფილების კონტროლს ექვემდებარებოდა ორგანიზაციებში არსებული საბეჭდი და გამომთვლელი მოწყობილობები, მათემატიკური მანქანები და ასლგადამღები აპარატები, მოგვიანებით კი - კომპიუტერული ქსელები და მოწყობილობები. დანაყოფისთვის უფლებამოსილების გაზრდა მიზნად ისახავდა, მაქსიმალურად კონტროლს დაექვემდებარებოდა ორგანიზაციაში არსებული პოლიტიკური მიდგომები და შეხედულებები, თავიდან ყოფილიყო აცილებული უწყებებში არსებული საბეჭდი, ასლგადამღები და ინფორმაციის გავრცელების საშუალებების ბოროტად და არადანიშნულებისამებრ, სახელმწიფოს საწინააღმდეგოდ გამოყენება, არ დამზადებულიყო და არ გავრცელებულიყო პროკ-ლამაციები, რეკრუტირების (გადმობირების) და დეზინფორმაციის შინაარსის მატარებელი და მაპროპაგანდირებელი ანტისახელმწიფოებრივი პლაკატები.

უდავოა, რომ ინფორმაციული აქტივი და მისი უსაფრთხოება წარმოადგენს ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს რესურსს და საზრუნავს, როგორც სახელმწიფო სამსახურებისთვის, ისე კერძო სექტორისთვის. როგორც აღვნიშნე, სახელმწიფო უწყებებსა და ორგანიზაციებში უსაფრთხოების საკითხებზე მომუშავე ოფიცრების ერთ-ერთ მთავარ მიმართულებას წარმოადგენდა და დღესაც წარმოადგენს ინფორმაციული უსაფრთხოება. ტერმინი, მართალია, ახალია, მაგრამ შინაარსო-ბრივად ყოველთვის აქტუალურობით გამოირჩეოდა. ინფორმაციული ნაკადი, თავ-მოყრილი რომელიღაც უწყებაში, საჭიროებდა შესაბამის დაცვას. მე-20 საუკუნეში ინფორმაციის მატარებელი წყაროები იყო ნაბეჭდი, ხელნაწერი, მაგნიტურ ლენტზე ჩანაწერის ან სხვა სახით, მართალია, დღევანდელმა რეალობამ გამოიწვია უწყებებში ახალი სამუშაო პოზიციების შექმნა ინფორმაციული უსაფრთხოების მიმართულებით მომუშავე პერსონალისთვის - ინფორმაციული უსაფრთხოების ოფიცერი, თუმცა მათი საქმიანობა არსებითად განსხვავდება უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრების საქმიანობისგან. კერძოდ, ინფორმაციული უსაფრთხოების ოფიცრის მოვალეობაში შედის ორგანიზაციაში არსებული ინფორმაციული უსაფრთხოების საკითხების ყოველდღიური მონიტორინგი, ინფორმაციული აქტი-ვების და მასზე წვდომის აღწერა,

პოლიტიკის უზრუნველყოფი დოკუმენტაციის მომზადება, ინციდენტების შეგროვება და მათზე რეაგირების მონიტორინგი, შესაბამისი მაკონტროლებელი დანაყოფისთვის ანგარიშის წარდგენა.

აღნიშნულ განყოფილებებში თავმოყრილი იყო ინფორმაცია ასევე დაწესებულების თანამშრომლებზე, სპეციალურ ანკეტებში ფიქსირდებოდა მონაცემები თანამშრომლების პოლიტიკური შეხედულებების, საზღვარგარეთ გამგზავრების, გრიფირებულ, საიდუმლო (კლასიფიცირებული)* დოკუმენტაციაზე დაშვების თაობაზე. აღნიშნულ სამსახურში დასაქმებულ თანამშრომლებს, ანდროპოვის პერიოდიდან ეწოდებოდათ მოქმედი რეზერვის (საერთო საჯარისო რეზერვის გარდა, არსებობდა უშიშროების ორგანოების სპეციალური რეზერვი, სადაც ირიცხებოდა უშიშროების თანამშრომელი (ოფიცერი). სწორედ აღნიშნული აქტიური რეზერვიდან ხდებოდა თანამშრომლების შერჩევა და მივლინება სხვადასხვა უწყებაში სახელმწიფოსთვის ეროვნული ინტერესების მატარებელი დავალებების შესასრულებლად.)ოფიცრები («офицеры действующего резерва»), ჩვენს რეალობაში „ოდერი“ - ОДР, რაც მუდამ ბურუსით იყო მოცული. ოფიცრების საქმიანობა უნდა ყოფილიყო კონსპირირებული და, დაწესებულების ხელმძღვანელის გარდა, ანუ ვისთან შეთანხმებითაც ხდებოდა თანამშრომლის მივლინება უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით, არვის უნდა სცოდნოდა. დაუშვებელი იყო მისი გამოაშკარავება, ის მიიჩნეოდა დაწესებულების ჩვეულებრივ თანამშრომლად, რომელსაც თავისი თანამდებობრივი უფლებამოსილებები გააჩნდა. ფაქტობრივად, წარმოადგენდა მედიატორს სახელმწიფო უშიშროების ორგანოებსა და მიმღებ დაწესებულებას შორის. დაწესებულებაში ორგანიზაციული და ინფორმაციული უსაფრთხოების მიზნით, განისაზღვრებოდა საჭიროებები, რომლის უზრუნველყოფის პრეროგატივა გააჩნდა უსაფრთხოების ოფიცერს. ოფიცერი მოქმედებდა ფარულად, მისი სამოქმედო სფერო და არეალი შეუზღუდავი იყო მაშინ, როდესაც საქმე ეხებოდა სახელმწიფო საიდუმლოების რეჟიმის დაცვას, სამსახურებრივი ინფორმაციის გავრცელებას, კორესპონდენციის და

*კლასიფიცირებული ინფორმაცია - ნებისმიერი სახის ინფორმაცია ან მასალა, რომელსაც მინიჭებული აქვს შესაბამისი საიდუმლოების ხარისხი და დაცულია განსაკუთრებული ზომებით არაავტორიზებული წვდომისგან, გამჟღავნებისგან ან დაკარგვისგან.

სატელეფონო საუბრების ლუსტრაციას, უწყებაში მისაღები კანდიდატის ოპერატიულ შესწავლას, თანამშრომლის საზღვარგარეთ გამგზავრებას, დაწესებულებაში უცხოეთიდან სტუმრის მიღებას და სხვ. ოფიცერს უნდა ეწარმოებინა გასაუბრება და ჩაეტარებინა ინსტრუქტაჟი საზღვარგარეთ გასამგზავრებლად გამზადებულ პირთან, რათა თავიდან აეცილებინა უცხო ქვეყნის სპეცსამსახურების წარმომადგენლების მხრიდან მისი გადაბირების და სენსიტიური ინფორმაციის განდობაზე დაყოლიების საფრთხე. ასევე უნდა მომხდარიყო მსგავსი პირების, ანუ საზღვარგარეთ გამგზავრებული თანამშრომლების გადაბარება სხვა ოფიცრებზე, რომლებიც იმყოფებოდნენ საზღვარგარეთ, კონკრეტულ ქვეყანაში. მოქმედი რეზერვის ოფიცერი დაკავებული იყო ობიექტზე (უწყებაში) საიდუმლოების რეჟიმის დაცვის უზრუნველყოფით, ასრულებდა სადაზვერვო და კონტრსადაზვერვო ამოცანებს სამოქალაქო დაწესებულების პოზიციიდან. ასევე ხელმძღვანელობდა უწყების საფარქვეშ, საზღვარგარეთ ხანგრძლივი მივლინებისთვის ოპერატიული თანამშრომლის მომზადებას, საზღვარგარეთ აქტიური ღონისძიებების გასატარებლად და ა.შ.

გადაბარებაზე პასუხისმგებლობას იღებდნენ საგარეო კონტრდაზვერვის ოფიცრები (საგარეო კონტრდაზვერვის საქმიანობა-სადაზვერვო საქმიანობის სახეობა, რომელიც ხორციელდება საქართველოს ფარგლებს გარეთ სადაზვერვო საქმიანობისა და მასში მონაწილე პირების, საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და საკონსულო დაწესებულებების, აგრეთვე ხანგრძლივად მივლინებაში მყოფი საქართველოს იმ მოქალაქეებისა და მათი ოჯახის წევრების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად, რომლებიც თავიანთი საქმიანობით დაკავშირებული არიან სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველ ინფორმაციასთან. საქმიანობის განმახორციელებელი დანაყოფი - საგარეო დაზვერვის სამსახურის ოპერატიული დირექტორატი. საქართველოს კანონი სადაზვერვო საქმიანობის შესახებ. 2014 წლამდე აღნიშნულ საქმიანობას ანხორციელებდა ინფორმაციის დირექტორატი, ამჟამინდელი ოპერატიული დირექტორატი. <https://surl.lu/ecwqic>), მივლენილი უცხოეთის ქვეყნებში დიპლომატიური წარმომადგენლობების, საკონსულო დაწესებულებების, ასევე ხანგრძლივად მყოფი მოქალაქეების უსაფრთხოების და მათ საქმიანობასთან და-

კავშირებული სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი ინფორმაციის დაცვის უზრუნველსაყოფად.

უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრების საქმიანობის სპეციფიკა

მოქმედი (ე.ი. აქტიური) რეზერვის ოფიცრის სტატუსის და საქმიანობის შესახებ ინფორმაცია მუდამ განეკუთვნებოდა ისეთ სახელმწიფო საიდუმლოებას,* რომლის გახმაურებაც კანონით იკრძალებოდა და ისჯებოდა. უმეტესად, მათი საქმიანობა იმ ორგანიზაციებში, სადაც მივლენილი იყვნენ, უკავშირდებოდა ოპერატიულ საქმიანობას, ხდებოდა პერსონალის გადაბირება, გამოკითხვა, იწერებოდა ინფორმაციულ-ანალიტიკური ცნობები, მოხსენებები და პატაკები, დგებოდა ანგა-რიშები საკუთარი ხელმძღვანელობისთვის. მსგავსი ოფიცრების რაოდენობა სხვადასხვა უწყებაში განსხვავებული იყო. უწყებაში შეიძლებოდა, მივლენილი ყოფილიყო რეზიდენტი, რომელსაც კავშირზე ეყოლებოდა სხვადასხვა დანაყოფში განფენილი რამდენიმე ოფიცერი, რათა სრულად ყოფილიყო შესაძლებელი უწყებაში არსებული დანაყოფების და განშტოებების ოპერატიული დაფარვა-ათვისება და კონტროლის წარმოება.

ხშირად დაწესებულება, სადაც მივლენილი იყო ოფიცერი, წარმოადგენდა მის საფარს⁸ (საფარი - საქმიანობის საწარმოებლად ლეგალური შენიღბვა უწყების ან თანამდებობის სახით. უწყება, ორგანიზაცია, დაწესებულება, რომელსაც მზვერავი იყენებს თავისი სადაზვერვო საქმიანობის შესანიღბად.) საზღვარგარეთ უწყების სახელით გამგზავრების შემთხვევაში. ამ შემთხვევაშიც უშიშროების ოფიცრის საქმიანობის მთავარი ვექტორი მკაცრად განსაზღვრული იყო, უნდა ემოქმედა ძირითადი სამსახურის ინტერესებიდან გამომდინარე, რაშიც დაეხმარებოდა ოფიციალური საფარი - ოპერატიულ-სამძებრო, სადაზვერვო და კონტრდაზვერვითი საქმიანობისთვის.

* ხშირი იყო შემთხვევები, როდესაც მოქმედ რეზერვში ჩარიცხული პირი იღებდა ხელფასს ორ უწყებაში, როგორც წარმგზავნ-ისე მიმღებ უწყებაში. ხელფასს, რომელსაც ოფიცერი იღებდა მივლინებას ადგილას, ეჭვებს აქარწყლებდა იმის თაობაზე, რომ ეს პირი არ იყო უწყების თანამშრომელი და საიდუმლო საქმიანობისთვის იყო ჩანერგილი. ძირითადი (ანუ წარმგზავნი) სამსახურიდან იღებდა, საუწყებო ფორმის, წოდების (ჩინის, რანგის), ნამსახურების წლების და არსებული წესის მიხედვით სხვა დანამატს.

⁸ Попов А., Тайная стража России. Книга 6. Очерки истории, Алгоритм, 2022, 45.

უწყებათა ჩამონათვალს, სადაც ხდებოდა ოფიცრების საგანგებო მივლინება, არეგულირებდა სახელისუფლებო დონის სამართლებრივი აქტი. უწყებები განისაზღვრებოდა მათი კრიტიკულობის ხარისხით და განსაკუთრებული მნიშვნელობით, საიდუმლო ინფორმაციაზე წვდომისა და საჭიროების, საზღვარგარეთის დაწესებულებებთან ურთიერთობის ინტენსივობით, უცხო ქვეყნის სადაზვერვო სამსახურების მაღალი ინტერესით და მსგავსი კრიტერიუმებით. ასეთ დაწესებულებებს და უწყებებს წარმოადგენდნენ სამეცნიერო კვლევითი, საკონსტრუქციო ბიუროები (საკონსტრუქციო ბიუროები - ძირითადად, ორგანიზაცია, რომელიც დაკავებულია ახალი ტექნიკის შემუშავებით, მსგავსი ბიუროები იყო გასაიდუმლოებული (საავიაციო, სამხედრო, საინჟინრო), შესაბამისად იქ მომუშავე პირებს ეკრძალებოდათ ნამდვილი საქმიანობის შესახებ საუბარი. საბჭოთა კავშირის პერიოდში მსგავსი ტიპის დაწესებულებების ნაწილი ექვემდებარებოდა შინაგან საქმეთა და უშიშროების ორგანოებს, სადაც დასაქმებულები იყვნენ სისხლის სამართლებრივი წესით გასამართლებული (მსჯავრდებული) მეცნიერები, ტექნიკოსები, ინჟინრები.)⁹ და საგანმანათლებლო ინსტიტუტები, ცენტრები და დაწესებულებები, ტელე-რადიო მაუწყებლობის გამავრცელებელი სადგურები და სამსახურები, სარედაქციო-საგაზეთო პუბლიკაციების გამომცემელი და გამავრცელებელი სამსახურები, აერო და საზღვაო პორტები და ნავსადგურები, ბუნებრივი რესურსების და ენერგეტიკის, ფინანსების სფეროებში მომუშავე უწყებები და ბანკები, ასევე მიწისზედა და მიწისქვეშა სატრანსპორტო სამსახურები.

თვალნათელია, თუ რამდენად აუცილებელია მსგავსი ტიპის დაწესებულებებში, უსაფრთხოების უზრუნველყოფელი პირების არსებობა, რომლებიც ნამდვილად ორიენტირებული არიან მივლინების ადგილას სენსიტიური ინფორმაციის დაცვაზე და უსაფრთხოების უზრუნველყოფაზე. ყოფილა შემთხვევები, როდესაც სამეცნიერო კვლევითი ცენტრებიდან, საკონსტრუქტორო ბიუროებიდან და სხვა დახურული ტიპის სარეჟიმო ობიექტებიდან, ინდუსტრიული შპიონაჟის ფარგლებში, გაუტანიათ სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი, სამსახურებრივი, კომერციული თუ სხვა

⁹ И.Линдер, С. Чуркин, Спецслужбы России за 1000 лет, 2017, Рипол-Классик, 45-51. (ე.წ. *шарашкина контора*).

მკაცრ დაცვას დაქვემდებარებული მნიშვნელოვანი ინფორმაცია. ინფორმაცია შე-
საძლოა ყოფილიყო მაკეტის, ვიდეო-აუდიო ფაილის, ციფრული და არაციფრული
ფორმატის, დოკუმენტის, ნივთის და სხვა სახის, როგორც დედანი, ისე ასლი. სწორედ
მსგავსი სახის შეღწევებისგან და თავდასხმების თავიდან ასაცილებლად არის საჭირო
ქვეყნისთვის მაღალი რისკის მქონე ობიექტებზე უსაფრთხოების ოფიცერი. სწორედ
მათ პასუხისმგებლობას განეკუთვნება მსგავსი საკითხების რეგულირება და
საკუროტო ობიექტზე უსაფრთხოების უზრუნველყოფა. მსგავსი სახის შპიონაჟის
დროს გამოიყენება შემდეგი მეთოდები: კლასიფიცირებულ ინფორმაციაზე დაშვე-
ბული პირის მოსყიდვა, შანტაჟი, ინფორმაციების მატარებლების დაუფლება, პირის
ჩანერგვა ორგანიზაციაში, სხვადასხვა ტექნიკური საშუალებებით შეღწევა კიბერ-
ხელსაწყოების გამოყენებით, სატელეფონო მიყურადებით (სტაციონარი, ფიჭური),
თვალთვალის დევნება, ტექნიკური მეთვალყურეობა, „ტრეკერების“, „ლოკატორები“,
„პელენგატორების“ და უპილოტო საფრენი აპარატების გამოყენებით და სხვ.

ჩვენ შემთხვევით არ ვახსენებთ საგანმანათლებლო დაწესებულებები - უმაღლესის
სასწავლებლების სახით, სადაც ხდებოდა ოფიცრების მივლინება სპეციალური
მისიით. თუ ადრე ოფიცრისთვის უმაღლეს სასწავლებელში ფორმალურად და-
კავებული თანამდებობა მხოლოდ შესანიღბი საშუალება იყო საზღვარგარეთ
საქმიანობის განსახორციელებლად, ქვეყნის შიგნით - იგი ასოცირდებოდა იმ პირთან,
ვისაც საკუთარი პროფესიონალური უნარების (უდავოა, რომ მსგავსი საქმიანობის
განმახორციელებელი პირი არ უნდა ყოფილიყო დაკავებული ადგილობრივი კად-
რების თვალთვალის, გადაბირებით, დაშინებით და კომპრომეტაციით, მისი
საქმიანობა ცალსახად დაკავშირებული და მსახური უნდა ყოფილიყო ქვეყნის
უშიშროების ინტერესების.)¹⁰ მეშვეობით უნდა გამოვევლინა უცხო ქვეყნიდან შე-
მოსული ისეთი სტუმარი, რომელსაც შესაძლოა, ჰქონოდა სადაზვერვო ინტერესი
ჩვენი ქვეყნის მიმართ და შესანიღბად გამოეყენებინა საზღვარგარეთის რომელიმე
პრესტიჟული უნივერსიტეტის სამეცნიერო მოღვაწის სტატუსი (ოფიცერს გარდა
ხსენებულისა, უნდა ეკონტროლებინა საიდუმლო გრიფის მქონე ინფორმაციაზე

¹⁰ იქვე. В.Пирогов, 2015, 220.

შესაბამისი დაშვების დონის მიხედვით თანამშრომლის კომუნიკაცია, სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი დოკუმენტების ბრუნვა, მათი შენახვის პირობები, დაცვა კანონსაწინააღმდეგო გავრცელებისგან, ასევე მის კომპეტენციას განეკუთვნებოდა ორგანიზაციაში დასანიშნი კანდიდატის შემოწმება, შესაბამისი დასკვნის მომზადება

სურათი. 1

და რეკო-მენდაციის გაწევა).¹¹ დღეს რეალობა შეცვლილია. მართალია, ჩვენს ქვეყანაში მოქმედ სამართლებრივ აქტებში საგანმანათლებლო სექტორი არ არის მიჩნეული სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის მაღალი რისკის მქონე სუბიექტად, მაგრამ არსებობს ვარაუდი, რომ უცხო ქვეყნიდან ჩვენს ქვეყანაში სასწავლებ-

ლად შემოსული დიდი მასიდან, გარკვეული მასა წარმოადგენდეს სახელმწიფოსთვის საფრთხის შემცველ სუბიექტს,* რომელიც უყურადღებოდ არ უნდა დარჩეს ქვეყნის უსაფრთხოების სამსახურს.

უნდა აღინიშნოს, რომ ინტერნეტსივრცეში განთავსებულია არაერთი არაკომპეტენტური სტატია ე.წ. „ოდერების“ ინსტიტუტთან და მის საქმიანობასთან დაკავშირებით. ვრცელდება ინფორმაცია, თითქოსდა არსებობდა „მოქმედი რეზერვის ოფიცრის“ სამკერდე ნიშანი წარწერით „ОДР“, რაც სრულ აბსურდს, ე.ი. უაზრობას წამოადგენს, ვინაიდან უწყებებსა და ორგანიზაციებში მივლენილი ოფიცრები ინარჩუნებდნენ მაქსიმალურ კონსპირაციას და არ ატარებდნენ რაიმე მაიდენტიფიცირებელ ინვენტარს, ფორმას ან განმასხვავებელ სამკერდე ნიშანს. ხსენებული წარწერით სამკერდე ნიშანი განეკუთვნებოდა „რადიოს მეგობართა საზოგადოების“ წევრებს - Общество Друзей Радио (ОДР)¹³.

¹¹ Э.Макаревич, Ф.Бобков, КГБ и власть, Алгоритм, 2019, 23-25.

* შესაძლოა, მტრულად განწყობილი მასა ძირგამომთხრელი საქმიანობის მიზნით შემოდიოდეს ჩვენს ქვეყანაში, სადაზვერვო ინფორმაციის მოსაპოვებლად, სტუდენტების და ახლო კავშირში მყოფი პირების გადასაბირებლად, მათგან სენსიტიური ინფორმაციის მისაღებად, უცხო ქვეყნის ტეროტისტულ და საბრძოლო ორგანიზაციებში გასაწევრიანებლად რეკრუტირებისთვის. შესაბამისად მსგავსი ქმედებების გამოვლენა და თავიდან აცილება მეტად რთულ საქმიანობას წარმოადგენს. ნახსენებ საფრთხეებთან გამკლავების შემთხვევაში დაცული იქნება ჩვენი საზოგადოება და გამოვლენილი იქნება მტრულად განწყობილი პირი ან პირები.

¹³ Общество друзей радио, <https://surl.li/vqykty> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

ზოგადად, საბჭოთა კავშირის პერიოდში სახელმწიფო უშიშროების ორგანოების მაღალჩინოსნები მიეკუთვნებოდნენ იმჟამინდელი კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ნომენკლატურას¹⁴ და მათი თანამდებობაზე დანიშვნა, კარიერული ზრდა, გადაადგილება ხორციელდებოდა შესაბამისი პარტიული ორგანოების ხელდასმით.

იყო შემთხვევები, როდესაც ხდებოდა პარტიული თანამდებობების შეთავსება უშიშროების ორგანოების მაღალჩინოსნებისთვის. უშიშროების ტერიტორიული ორგანოების ხელმძღვანელები, როგორც წესი, იკავებდნენ კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის ადგილობრივი, სამხარეო და საოლქო კომიტეტების წევრების პოზიციებს. იგივე პრაქტიკა ვრცელდებოდა ქალაქების და რაიონების დონეზეც. პარტიული კომიტეტების ადმინისტრაციულ სამსახურებში მოქმედებდა უშიშროების ორგანოების კურატორი დანაყოფი, რომელიც ფორმირდებოდა უშიშროების ორგანოების კადრის თანამშრომლებით (საბჭოთა კავშირის პერიოდში უშიშროების ორგანოებში სამსახურში აყვანა ძირითადად ხორციელდებოდა პარტიული აპარატის თანამშრომელთა რიგებიდან (კომუნისტებიდან, ახალგაზრდა კომკავშირელებიდან, საბჭოთა ორგანოებიდან), რაც მიმდინარეობდა კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის კონტროლის ქვეშ).¹⁵ ოფიცრები პარტიულ აპარატში მუშაობის პარალელურად რჩებოდნენ უშიშროების ორგანოების სამსახურში და ირიცხებოდნენ ე.წ. „მოქმედ რეზერვში“.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, უშიშროების საკითხებში ოფიცერი ინიშნებოდა სახელმწიფო უშიშროებისთვის ქვეყნის ტერიტორიაზე არსებული განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფო ორგანოებსა და დაწესებულებებში. გარდა აღნიშნულისა, სახელმწიფოს მიერ მსგავსი ფუნქციებისა და უფლებამოსილების მქონე თანამშრომელების დანიშვნა და მივლინება ხდებოდა საზღვარგარეთ წარმგზავნი (ანუ დაინტერესებული) ქვეყნის წარმომადგენლობებში (სადაზვერვო საქმიანობის განმახორციელებელი თანამშრომლები მუშაობენ საზღვარგარეთ არსებულ სხვადასხვა

¹⁴ სამოქალაქო განათლების ლექსიკონი, <https://surl.it/pqkpls> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

¹⁵ Д.Бейли, С.Кондрашев, Д.Мерфи, ЦРУ против КГБ в "холодной войне". Поле битвы Берлин, Родина, 2021, 49.

ოფიციალურ და არაოფიციალურ წარმომადგენლობაში. წარმომადგენლობები შეიძლება იყოს როგორ დიპლომატიური საელჩოების და საკონსულოების სახით, ისე სავაჭრო, კულტურული, რელიგიური ორგანიზაციები, ასევე სახელმწიფო კომპანიები ფილიალები და წარმომადგენლობები საზღვარგარეთ.).¹⁶ რეალურად მივლენილ ოფიცრებს, მიმღები (ანუ სადაც იყო მივლენილი) უწყების საქმიანობის მიხედვით, ევალუბრდით უწყების და დაწესებულების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და კურატორ სამსახურთან (წარმგზავნ უშიშროების ორგანოებთან) მუდმივ ოპერატიულ კავშირზე ყოფნა.

მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული სამსახური შემოღებული იქნა საბჭოთა კავშირში წინა საუკუნის 50-ანი წლების მეორე ნახევარში¹⁷, სახეცვლილება განიცადა და დაიხვეწა უწყებაში უკვე ანდროპოვის ხელმძღვანელობის პერიოდში (თუმცა ზოგიერთი წყარო იუწყება, რომ ტერმინს დიდი ხნის ისტორია გააჩნია და იგი ხმარებაში შემოღებულია 1920 წლიდან და გამოიყენებოდა 1990 წლამდე. აღნიშნული პერიოდის შემდეგ «офицеры ДР» გადაერქვა და ეწოდა «офицеры АПС» (АПС — аппарат прикомандированных сотрудников), მაგრამ აზრი და დატვირთვა არ შეცვლილა.).¹⁸ გარდა ზემოთდასახელებული გარემოებებისა და მაგალითებისა, უშიშროების საკითხებში ოფიცრები იგზავნებოდნენ შესაბამის უწყებებში უშიშროების ორგანოების სხვადასხვა სამსახურიდან. წარგზავნა ხდებოდა ინტერესების სფეროების მიხედვით, მიუხედავად იმისა, რომ ინტერესი - სახელმწიფო უშიშროების უზრუნველყოფა და განმტკიცება იყო, ერთ უწყებაში შესაძლებელი იყო, მივლენილი ყოფილიყო ოფიცერი დაზვერვის (პირველი სამმართველო-საგარეო დაზვერვა), კონტრდაზვერვის (მეორე სამმართველო-კონტრდაზვერვა და შიდა უსაფრთხოება), კონსტიტუციური წყობილების დაცვის სამმართველო (მე-5 სამმართველო, იდეოლოგიური დივერსიების წინააღმდეგ ბრძოლის სამმართველო, მათ შორის დისი-

¹⁶ საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, <https://surl.lt/dsneuf> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

¹⁷ „Об офицерах органов КГБ, работающих в других организациях, министерствах и ведомствах“, 24 октября 1955 г. решением Президиума ЦК КПСС № П165/XXI-оп. КОМИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ, , <https://surl.lu/exlmp> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

¹⁸ (ЗАБОТА О СПЕЦСЛУЖБАХ-ВЫСОКИЕ ДОЛЖНОСТИ ДЛЯ ХОРОШИХ ДРУЗЕЙ) <<https://surl.li/lfroml>> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

დენტების წინააღმდეგ ბრძოლა) და დაცვის (პარტიის და სახელმწიფო მოხელეების დაცვის, იგივე მე-9 სამმართველო («Девятка»)), სამმართველოებიდან. მე-9 სამმართველოს (მე-9 სამმართველოს დაქვემდებარებაში იყო მე-2 განყოფილება, კონტრდაზვერვის ხაზით მომუშავე, რომელიც კურირებდა მივლენილ ოფიცრებს სხვადასხვა დანაყოფში. ამ დანაყოფის თანამშრომლები ზრუნავდნენ ქვეყნის პირველი პირების და მაღალი რანგის უცხოელი სტუმრების უსაფრთხოებაზე, მათ შორის სასტუმროებშიც.),¹⁹ ოფიცრები, საფარქვეშ ძირითადად საქმიანობას ეწეოდნენ პარტიულ დანაყოფებში, ცენტრალური კომიტეტის აპარატსა და მის სტრუქტურებში. ამასთან ერთად, ისინი ოპერატიულ საქმიანობას ახორციელებდნენ დიდ სასტუმროებშიც, როგორც უშიშროების სხვა დანაყოფების ოფიცრებთან კოორდინაციაში, ისე დამოუკიდებლად, მაღალი რანგის სახელმწიფო მოხელეების მიმართ მოსალოდნელი თავდასხმის, ტერორისტული აქტების გამოსავლენად და აღსაკვეთად.*

მოგეხსენებათ, სასტუმროს საქმიანობა (სპეციალური ღონისძიებების ოთახი უსაფრთხოების სამსახურის თანამშრომელთათვის, საბჭოთა კავშირის პერიოდში გამოყოფილი იყო ზემოხსენებული ოფიცრებისთვის, სადაც სხვა ოპერატიულ საქმიანობასთან ერთად ასევე სპეციალური აღჭურვილობისა და ტექნიკის მეშვეობით ხორციელდებოდა კორესპონდენციების და სატელეფონო კავშირების ლუსტრაცია) ძირითადად ორიენტირებული იყო და არის უცხოეთის ქვეყნებიდან შემოსულ სტუმრებზე, სტუმრებს შორის შესაძლებელი იყო, ყოფილიყვნენ მიმღები ქვეყნის მიმართ მტრულად განწყობილი და ძირგამომთხრელი საქმიანობით დაინტერესებული პირებიც. სწორედ ასეთი პირების გამოსავლენად იყო საჭირო ოფიცრების მივლინება მსგავსი ტიპის დაწესებულებებში, როგორც საექვო და საფრთხის შემცველი პირების გაჩერების, შეხვედრების, ასევე გადაადგილების ადგილებზე კონტრდაზვერვითი, სადაზვერვო და ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებების

¹⁹ КОМИТЕТ ГОСУДАРСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ, <https://surl.it/obnrgn> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

* რუსეთში გარკვეული პერიოდის განმავლობაში ფიქსირდებოდა ფუჭი მცდელობები თავდაცვის სამინისტროს თადარიგის ოფიცერთა შემადგენლობიდან სპეციალური კონტინგენტის წარგზავნის, დაქვემდებარებულ პროფილურ დაწესებულებასა და მაღალი რისკის შემცველ სამხედრო დანაყოფებში, უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად. აღნიშნული უნდა ყოფილიყო რფ-ს უსაფრთხოების ფედერალური სამსახურის მივლენილ თანამშრომელთა აპარატის მსგავსი, როგორც სტრუქტურულად, ისე ფუნქციონალურად.

გატარება. აღნიშნული ღონისძიებები შეიძლება მიმართული ყოფილიყო, ჩვენს ქვეყანაში შემოსული დიპლომატების, ემისრების, საფარს მიღმა და არალეგალური საბუთების გამოყენებით შემოსული პირების მიმართ. ძირითადად, მსგავსი კატეგორიის ღონისძიებები იყო და არის საიდუმლო ხასიათის მატარებელი და ხორციელდებოდა როგორც ღიადა, ისე - ფარულად. გარდა ზემოთ დასახელებული უშიშროების სამსახურის დანაყოფებისა, სასტუმროებსა და ორგანიზაციებში მიმაგრებულნი იყვნენ სუკი-ის (სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტი) მე-7 სამმართველოს (ოპერატიული დაზვერვის/ოპერატიულ-ტექნიკური/ოპერატიულ-სამძებრო სამსახური) თანამშრომლები, რომლებიც დაკავებული იყვნენ სასტუმრო ნომრების ფარული მიყურადებით და სტუმრების თვალთვალთ. მე-9 სამმართველოს თანამშრომლები პატრულირებდნენ ვესტიბიულებში, საკონცერტო და სააქტო დარბაზებში, რესტორნებში, ესწრებოდნენ საჯარო და კორპორატიულ ღონისძიებებს შენიღბული მოსამსახურის სახით, ცდილობდნენ, კაპიტალისტური მავნე ზეგავლენისგან და არასასურველი კონტაქტებისგან დაეცვათ მაღალი რანგის სახელისუფლებო პირები. მე-5 სამმართველოს ოფიცრები დისიდენტობაში შემჩნეულ და ექვმიტანილ პირებს უწყობდნენ ინტრიგებს, უზღუდავდნენ უცხო ქვეყნის წარმომადგენლებთან ურთიერთობას და ცდილობდნენ, მათზე მოეხდინათ იდეოლოგიური ზემოქმედება.

აღსანიშნავია, რომ უშიშროების საკითხებში ოფიცრების დანაყოფს არაერთხელ შეეცვალა სახელწოდება. რუსეთში დღეს ამ სამსახურს ეწოდება სხვადასხვა უწყებაში მივლენილ თანამშრომელთა აპარატი (Аппарат прикомандированных сотрудников). აპარატის ქვეშ იგულისხმება სახელმწიფო უსაფრთხოების ორგანოებიდან, მაღალი რისკის და სახელმწიფო ინტერესის მქონე უწყებებში მივლენილი პირების შემადგენლობა. საქართველოში ანალოგიურ კატეგორიის ოფიცრებს უწოდებდნენ უსაფრთხოების (უშიშროების) საკითხებში ოფიცრებს (2013 წლის დეკემბრამდე ნორმატიულ აქტებში (საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს სხვადასხვა პერიოდის დებულებები) გამოიყენებოდა ტერმინი „უშიშროების საკითხებში ოფიცერი“, რის

შემდეგაც შეიცვალა და იხმარებოდა „უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცერი“),²¹ თუმცა დღეს მსგავსი სახის ტერმინი ოფიციალურად არსადაა დაფიქსირებული და აღარც იხმარება.

საქართველოში უწყებებსა და დაწესებულებებში ფუნქციონირებდა 1-ლი (საიდუმლო) განყოფილება, რომელმაც დროთა განმავლობაში შეიცვალა სახელწოდება და, თუ ადრე შეფარვით ეწოდებოდა 1-ლი განყოფილება, დღეს უკვე იწოდება საიდუმლო-სარეჟიმო განყოფილებად, სადაც თავს იყრის საიდუმლო კორესპონდენცია, სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველი ყველა სახის ინფორმაციის მატარებელი ობიექტი, დოკუმენტის, მაკეტის, ნახაზის თუ სხვა ნებისმიერი სახით. დანაყოფის სამუშაო სივრცე განსაკუთრებულად დაცულია, როგორც შეღწევის საწინააღმდეგო სასიგნალო, ისე ხანძარსაწინააღმდეგო მოწყობილობებით, სათვალთვალო კამერებით, ცეცხლგამძლე სეიფებით. წარსულში თუ მივლენილი ოფიცერი კურირებდა პირველ განყოფილებას, სადაც ეწეოდა ქვეყნის უშიშროების ინტერესების შესაბამის მოქმედებებს, დღეს ასე აღარ არის. საიდუმლო-სარეჟიმო განყოფილებებში მუშაობენ ჩვეულებრივი სპეციალისტები, რომელთაც გააჩნიათ საიდუმლოებასთან დაშვება და სახელმწიფო საიდუმლოების შემცველ ობიექტებთან მუშაობის უფლებამოსილება. მათი საქმიანობა, ნორმების, რეკომენდაციების და წესების დაცვის შესაბამისობა პერიოდულად, გეგმიურად, საჭიროების შემთხვევაში არაგეგმიურადაც მოწმდება სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის კონტრაზვერვითი საქმიანობის განმახორციელებელი შესაბამისი იმ დანაყოფის მიერ, რომელიც პასუხისმგებელია სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვაზე. შესაბამისად, უწინდელისგან განსხვავებით, აღნიშნულ განყოფილებაში აღარ არიან (იშვიათად) დასაქმებული სახელმწიფო უსაფრთხოების ორგანოებიდან მივლინებული თანამშრომლები საიდუმლო საქმიანობისთვის.

ხშირად საზოგადოება იზიარებს იმ აზრს, რომ ისეთ დემოკრატიულ სახელმწიფოში, როგორიც არის საქართველო, სამოქალაქო ტიპის უწყებებსა და ორგა-

²¹ საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე <https://surl.li/khwdxk> დოკუმენტის ნომერი 614, ძალადაკარგულია 25/12/2013, <https://surl.li/muzrod> დოკუმენტის ნომერი 337, მიღების თარიღი 13/12/2013.

ნიზაციებში, თუნდაც სახელმწიფო უსაფრთხოების მიზნების უზრუნველ-საყოფად, არ უნდა იყვნენ მივლენილი სხვადასხვა თანამდებობაზე (სააგენტოებში, საქვეუწყებო დაწესებულებებში, ააიპ-ში, სსიპ-ში და მსგავსი ტიპის დაწესებუ-ლებებში) სახელ-მწიფო უსაფრთხოების სამსახურებიდან ოფიცრები (ოპერრწმუნე-ბულები) უსაფრ-თხოების საკითხებში. ალბათ, საიდუმლოს აღარ წარმოადგენს, რომ გარკვეული წლების წინ, 2015 წლის ივნისამდე, ვიდრე უსაფრთხოების სამსახური გამოეყოფოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, მინისტრი უფლებამოსილი იყო, განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფო დაწესებულებებსა და ორგანოებში დაენიშნა უსაფრთხოების საკითხთა ოფიცრები. მას შემდეგ კი, რაც სახელმწიფო უსაფრთხოე-ბის სამსახური ჩამოყალიბდა ცალკე სახელმწიფო უწყებად და გამოვიდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს შემადგენლობიდან, უწყებასთან დაკავშირებულ არცერთ დოკუმენტში აღარ ფიგურირებს მსგავსი, ვგულისხმობ „უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრის“ შესახებ ჩანაწერს. თუმცა, თუ ადრე არსებობდა ჩანაწერი იმ უწყებათა და დაწესებულებათა ნუსხის თაობაზე, სადაც ინიშნებოდნენ ოფიცრები უშიშროების საკითხებში, დღეს ანალოგიური შინაარსის, საჯაროდ ხელმისაწვდომ ნორმატიულ ჩანაწერს ვერსად ვნახავთ. სიზუსტისთვის, არსებობდა საქართველოს პრეზიდენტის 2002 წლის 22 აპრილით დათარიღებული N187-ე ბრძანებულება „საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს უშიშროების საკითხებში ოფიცრის დე-ბულების დამტკიცების შესახებ“, რომლის მიხედვითაც, შესაძლებელი იყო სახელ-მწიფო უშიშროებისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფო ორგანოებში სახელმწიფო უშიშროების საკითხებში ოფიცრების დანიშვნა²². ამის პარალელურად, იმახად მოქმედი „საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების სამი-ნისტროს დებულების“ მიხედვით, არსებობდა იმ უწყებათა და დაწესებულებათა ნუსხა, სადაც ინიშნებოდნენ ოფიცრები უშიშროების საკითხებში. ასეთ უწყებათა რაოდენობა იყო 28, რომელიც შემდეგ წლებში შემცირდა 25-მდე. აღსანიშნავია, რომ მისავლენი ოფიცრების რაოდენობა და სტატუსი განისაზღვრებოდა უწყების ხელმ-ძღვანელთან შეთანხმებით. აღნიშნული ჩანაწერი ქართულ ნორმატიულ აქტებში

²² საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე, <https://surl.li/ullgfl> (გადამოწმებულია 20.11.2025)

ფიგურირებდა 2004 წლის 27 დეკემბრამდე, მანამდე, ვიდრე უშიშროების სამსახური შეუერთდებოდა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს კონსტიტუციური უსაფრთხოების, კონტრაზვერვის, კონტრტერო-რისტული და სხვა დანაყოფების სახით. საქართველოს პრეზიდენტის 2004 წლის 27 დეკემბერის N614-ე ბრძანებულებით დამტკიცებული „საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დებულების“ მიხედვით, მინისტრი განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფო დაწესებულებებსა და ორგანოებში ნიშნავდა განსაზღვრული რაოდენობის ოფიცრებს უშიშროების საკითხებში, კონტრაზვერვის და კონს-ტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტების (2012 წლის დეკემბრიდან სა-ხელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტო) შესაბამისი დანაყოფებიდან. აღნიშნული წესი მოქმედებდა 2015 წლის ივლისამდე, სანამ სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური ჩამოყალიბდებოდა დამოუკიდებელ უწყებად.

როგორც უკვე მოგახსენეთ, შს სამინისტროში კონსტიტუციური უსაფრთხოების დეპარტამენტის სახელწოდებით სამსახური ფუნქციონირებდა 2012 წლის დეკემბრამდე, შემდეგ შეეცვალა სახელწოდება და ეწოდა სახელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტო. 2015 წლამდე, სანამ შსს-ს გამოეყოფოდა სუს-ი, უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრების წარგზავნა ხორციელდებოდა შსს-ს კონტრაზვერვის და სახელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტოს (დეპარტამენტი) შესაბამისი დანაყოფებიდან. კონტრაზვერვის დეპარტამენტს ევალებოდა სახელმწიფო საიდუმლოების დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, სახელმწიფო ორგანოებსა და დაწესებულებებში დანიშნული უსაფრთხოების საკითხთა ოფიცრების საქმიანობის კოორდინაციისა და კონტროლის განხორციელება; სახელმწიფო უსაფრთხოების დეპარტამენტის ამოცანა იყო განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფო ორგანოებსა და დაწესებულებებში დანიშნული უსაფრთხოების საკითხთა ოფიცრების საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი, მათ მიერ მოწოდებული ინფორმაციის ანალიტიკური დამუშავება; იმ პერიოდისთვის ფუნქციონირებდა კონტრაზვერვის დეპარტამენტის უშიშროების საკითხებში ოფიცერთა მთავარი სამ-

მართველო და სახელმწიფო უსაფრთხოების სააგენტოს (დეპარტამენტი) ოფიცრები უშიშროების საკითხებში მთავარი სამმართველო.

შესაბამისად, განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე უწყებებში, უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით, ადეკვატური ღონისძიებების გატარების უფლება შეინარჩუნა ამიერიდან უკვე დამოუკიდებელმა უწყებამ - სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურმა. მაგრამ ამ ყველაფერმა სახე იცვალა და შესაბამისი აქტის საფუძველზე განისაზღვრა სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის მაღალი რისკის მქონე სუბიექტები²³. ახალი ნორმატიული აქტების მიხედვით, მოძველებული ტერმინი უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრები აღარსად არის ნახსენები, თუმცა სამსახური, თავისი საქმიანობის სპეციფიკიდან გამომდინარე, ინარჩუნებს ლეგიტიმურ უფლებას, რაც სავსებით კანონიერია და სამართლიანი, სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის მაღალი რისკის მქონე სუბიექტებისთვის დაადგინოს უსაფრთხოების დაცვის რეჟიმი, აგრეთვე გაუწიოს მათ სათანადო კონსულტაცია სახელმწიფო უსაფრთხოების დაცვის საკითხებთან დაკავშირებით, ასევე უსაფრთხოების უზრუნველყოფისათვის მიავლინოს და განალაგოს საჭირო რაოდენობის მოსამსახურეები (მინიმალური რაოდენობა). გარდა ხსენებულისა, დომინანტი უწყება, საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნებისათვის, სავსებით მართებულად ახორციელებს თანამდებობებზე დასანიშნ პირთა სპეციალურ შემოწმებას.*

²³ საქართველოს კანონი „საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების შესახებ“. მუხლი 22, 15/07/2015; საქართველოს მთავრობის დადგენილება N584, 18/04/2023.

* სპეციალური შემოწმება მოიცავს, შესაბამისი სამსახურებრივი მონაცემთა ბაზების დამუშავებას, ღია წყაროებში არსებული მონაცემების, იდენტიფიცირებული სოციალური ქსელების დამუშავებას სპეციალური კიბერნეტიკული პროგრამული ხელსაწყოების გამოყენებით, ასევე მოიცავს პიროვნების შესწავლას, მისი პროფილის შედგენას.

სუბიექტების ნუსხა, სადაც ხდება უსაფრთხოების

საკითხებში ოფიცრების მივლინება

რაც შეეხება სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის მაღალი რისკის მქონე სუბიექტების ნუსხას²⁵, დღეს იგი შემდეგნაირად გამოიყურება:

1. საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო;
2. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო;
3. საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო.
4. საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო;
5. საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო;
6. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო;
7. საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო;
8. საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო;
9. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა;
10. ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია;
11. ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერია;
12. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ - სახელმწიფო სამხედრო სამეცნიერო-ტექნიკური ცენტრი „დელტა“;
13. საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ - შემოსავლების სამსახურის საბაჟო-გამშვები პუნქტი „სარფი“;
14. საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი სსიპ - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტო;
15. სს „თელასი“;
16. სს „საქართველოს რკინიგზა“;
17. სს „გაერთიანებული ენერგეტიკული სისტემა საქრუსენერგო“;
18. შპს „ენგურჰესი“;
19. შპს „საქაერონავიგაცია“;

²⁵ სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის მაღალი რისკის მქონე სუბიექტების ნუსხა, <https://surl.li/huhgrm>
დოკუმენტის ნომერი 584, მიღების თარიღი 18/11/2015.

20. თბილისის შოთა რუსთაველის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტი;
21. ალექსანდრე ქართველიშვილის სახელობის ბათუმის საერთაშორისო აეროპორტი;
22. თამარ მეფის სახელობის მესტიის აეროპორტი;
23. დავით აღმაშენებლის სახელობის ქუთაისის საერთაშორისო აეროპორტი;
24. ქალაქ ბათუმის პორტი;
25. ქალაქ ფოთის პორტი.

რაც შეეხება, 2004 წლის 27 დეკემბრამდე²⁶ მოქმედი სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს დებულების საფუძველზე განსაზღვრულ იმ უწყებათა და დაწესებულებათა ნუსხას, სადაც ინიშნებოდნენ ოფიცრები უშიშროების საკითხებში, ასე გამოიყურება:

1. საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო;
2. საქართველოს ეკონომიკის სამინისტრო;
3. საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო;
4. საქართველოს ინფრასტრუქტურისა და განვითარების სამინისტრო;
5. საქართველოს ლტოლვილთა და განსახლების სამინისტრო;
6. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო;
7. საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო;
8. საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო;
9. საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო;
10. საქართველოს კონტროლის პალატა;
11. საქართველოს ეროვნული ბანკი;
12. სს „თბილგაზი“;
13. თბილისის მერია;
14. სს „მეტროპოლიტენი“;
15. სს „საქნავთობი“;
16. სტაბილური იზოტოპების ინსტიტუტი;

²⁶ სანამ სახელმწიფო უშიშროების სამსახური შეერწყმებოდა შინაგან საქმეთა სამინისტროს. <https://surl.li/ncbfvx> ძალადაკარგულია 27/12/2004, დოკუმენტის ნომერი 263.

17. სს „თბილსრესი“;
18. „საქაერონავიგაცია“;
19. სს „აეროპორტი თბილისი“;
20. კოსმოსურ ნავიგაციათა ინსტიტუტი;
21. საავიაციო გაერთიანება „ავიამშენი“;
22. სს „საქართველოს რკინიგზა“;
23. ქუთაისის აეროპორტი;
24. სენაკის აეროპორტი;
25. ფოთის ნავსადგური.

სრულიად ცხადია, რომ ქვეყნის უსაფრთხოების სამსახურის ინტერესები ორივე შემთხვევაში სწორად არის გამოკვეთილი, ზედმიწევნით კრიტიკულად არის შეფასებული რისკები სამსახურების საქმიანობის და ფუნქციონირების უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით.

გარდა ხსენებული კატეგორიის ოფიცრებისა, რომელთაც ურთიერთშეთანხმების საფუძველზე დაწესებულებებში მიავლენს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური, ქვეყნის პრემიერ-მინისტრთან შეთანხმებით, საქართველოს დაზვერვის სამსახურის უფროსი, სადაზვერვო საქმიანობიდან გამომდინარე, სახელმწიფო სტრუქტურებში ნიშნავს დაზვერვის ოფიცრს²⁷. სახელმწიფო სტრუქტურებში მივლენილი დაზვერვის ოფიცრის საქმიანობის სფერო გარკვეულ თანხვედრაშია დაწესებულებებში მივლენილ უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრის საქმიანობასთან, კერძოდ, უსაფრთხოების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით, რადგან ცნება „უსაფრთხოება“ ძალიან ზოგადია და ბევრისმომცველი, მათი საქმიანობის ვექტორები მაინც განსხვავდება ერთმანეთისგან. განსხვავდება მათი ინტერესების სფეროები და ინტერესს დაქვემდებარებული კონტინგენტი, რომელთანაც მიმართებაში აწარმოებენ ოპერატიულ საქმიანობას. საქმიანობის ძირითად მიმართულებებს სადაზვერვო და კონტრდაზვერვითი, ასევე ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობა წარმოადგენს. საქმიანობის

²⁷ საქართველოს დაზვერვის სამსახურის დებულება, დოკუმენტის ნომერი 175, მიღების თარიღი 19/02/2014, <https://surl.li/ldllcc> (გადამოწმებულია 20.11.2025).

მიზნების მისაღწევად, გასატარებელი სპეციალური ღონისძიებები ორიენტირებულია ინფორმაციის და ცნობების მოპოვებაზე, თვალყურის დევნებასა და სხვა სახის კონტროლზე. დაზვერვის ოფიცრების საქმიანობის სპეციფიკა განსხვავებულია და დიდ ინტელექტუალურ რესურსს და ძალისხმევას მოითხოვს. ისინი ძირითადად მივლენილი არიან ისეთ უწყებებში, სადაც მათი საქმიანობა გამართლებულია და აუცილებელი - აეროპორტებში, სასაზღვრო დანაყოფებში, საგარეო უწყებებში, დიპლომატიურ წარმომადგენლობებსა და საკონსულოებში,* სხვადასხვა მისიაში (ძირითადად უცხო ქვეყნის კონტინგენტთან სამუშაოდ.). დიპლომატიურ მისიებში ხდება მათი ოფიციალური მივლინება, დაზვერვის ოფიცერი, რომელიც უცხოეთში გრძელვადიან მივლინებაში ყოფნის პერიოდში ასრულებს სამსახურებრივ მოვალეობას, გააჩნია სპეციალური კატეგორია გამოცდილებისა და კომპეტენციის გათვალისწინებით. რაც შეეხება ადგილობრივ სტრუქტურებში დაზვერვის ოფიცრების გამწესების ფაქტს, მათი საქმიანობის ფორმებს, მეთოდებსა და საშუალებებს, აღნიშნულიც წარმოადგენს სახელმწიფო საიდუმლოებას და მისი გახმაურება და გამოაშკარავება ისჯება მოქმედი კანონმდებლობით. სუბიექტების ნუსხას, სადაც ინიშნებიან სუს-ის ოფიცრები, მსგავსი ოფიციალური ნუსხა, რომლის მიხედვითაც განისაზღვრება დაზვერვის ოფიცრების გამწესების არეალი, საჯარო სახით არ არსებობს.

მნიშვნელოვანია, მიმოვიხილოთ აქტუალობით და ინტერესით გამორჩეული ინსტიტუტის, ღრმა დაშიფვრის ოფიცრის ე.წ. „ღღო“-ს საკითხი. ცნება და ტერმინი - ღრმა დაშიფვრის ოფიცერი, არის საბჭოთა წარმომავლობის (офицер глубокого прикрытия), რომელიც ძირითადად გამოიყენებოდა ლეგენდით, ფარულად მოქმედი არალეგალი მზვერავის მიმართ, რომელიც მოქმედებდა გამოგონილი ბიოგრაფიით და შეცვლილი პერსონალური მონაცემებით, რაც ამავდროულად გამყარებული იყო

* დიპლომატიურ მისიებში დაზვერვის ოფიცრები ახორციელებენ საგარეო კონტრდაზვერვით ღონისძიებებს (საქმიანობა), რომლის ორგანიზაციასა და კოორდინაციას ახორციელებს საქართველოს დაზვერვის სამსახური. იქვე მუხლი 13, პუნქტი „ო“.

დამაჯერებელი დოკუმენტებით და საბუთებით.²⁹ არალეგალის ლეგენდა მის საფართან,³⁰ სპეციალობასთან და დოკუმენტებთან ერთად,³¹ ქმნის უცხო ქვეყანაში მოქმედების ლეგალიზაციის საფუძველს. როგორც აღვნიშნეთ, ლეგენდა გამოგონილი, სპეციალურად შექმნილი ისტორიაა, გამყარებული შესაბამისი ისეთი დოკუმენტებით, რომელიც მედეგია ყველა კითხვის მიმართ და ეხება ოპერატიული თანამშრომლის წარსულს, აწმყოს და მომავალს და არ იწვევს ეჭვს კონტრმზვერავსა და გამომძიებელში. ლეგენდა საფარისთვის უნდა იყოს დამაჯერებელი და შეძლებისდაგვარად, მაქსიმალურად რეალობასთან მიახლოებული, მარტივი, ლოგიკური და ადვილად დასამახსოვრებელი, უნდა ემყარებოდეს რეალური ცხოვრების ფაქტებს, მოვლენებს და მათი შემოწმების (გამოგონილი მონაცემები ძნელად შემოწმებადი უნდა იყოს.) შემთხვევაში დასტურდებოდეს სხვადასხვა დოკუმენტით, საგნებით და გარემოებებით. იგი უნდა შეესაბამებოდეს მზვერავის პირად თვისებებს, მის სტატუსსა და აგენტურულ-ოპერატიული ვითარების თავისებურებებს. მსგავსი კატეგორიის ოფიცრებისთვის ხშირ შემთხვევაში უცხო ქვეყანაში ნატურა-ლიზაციისთვის³² რეკომენდებულია ძირითად ლეგენდასთან ერთად, მისი კომპრო-მეტირების შემთხვევაში სათადარიგო ლეგენდის ფლობა და გამოყენება. ზოგადად, ღრმა დაშიფვრის ოფიცრები არიან „არალეგალები“, რომლებიც შენიღბული იდენტობის ქვეშ, საფარად ლეგენდის გამოყენებით მოქმედებენ წარმგზავნი სახელ-მწიფოს ეროვნული ინტერესების სასარგებლოდ და მის გასატარებლად. მათი საქმიანობის მთავარ მიზანს წარმოადგენდა და ამჟამადაც წარმოადგენს სადაზვერვო ინფორმაციის შეგროვება, აგენტურული ქსელების შექმნა და გავლენის ოპერაციების განხორციელება.* აღნიშნული კატეგორიის თანამშრომლები განეკუთვნებიან სა-დაზვერვო და

²⁹ Wiliams M. Authentication: From Passwords to Public Keys First Edition. New York, 2002. 26. ფიქტიური დოკუმენტები, ლეგენდირებული ბიოგრაფიის მიხედვით, პიროვნების ვინაობის, საქმიანობის და ადგილსამყოფელის სალეგალიზაციოდ.

³⁰ Порядин В, Чекист Советского Союза. Исповедь генерала, Вече, 2022, 44-56. მზვერავის გამოგონილი ბიოგრაფია – სპეციალურად შემუშავებული და შესაბამისი დოკუმენტებით გამყარებული აღწერა იმ რეალურად არსებული თუ გამოგონილი პირის წარსული და აწმყო ცხოვრებისა, რომლის როლშიც მზვერავი გვევლინება.

³¹ იქვე 57.

³² ეროვნული ბიბლიოთეკის უცხო სიტყვათა განმარტება <https://surli.cc/vcaryh> (გადამოწმებულია 20.11.2025).

*არალეგალებისგან განსხვავებით, რომლებიც საქმიანობას ყალბი და შეთხზული ლეგენდით და ბიოგრაფიით ახორციელებენ, სადაზვერვო სამსახურის თანამშრომლები ლეგალური პოზიციებიდან, თუმცა მაინც შენიღბული სახით, სადაზვერვო საქმიანობას ახორციელებენ დიპლომატიური საფარის ქვეშ, საელჩოებსა და საკონსულოებში,

უშიშროების სამსახურების საიდუმლო შემადგენლობას და მათი რეალური ვინაობა გასაიდუმლოებულია. შესაბამისად მათი საქმიანობაც მაქსი-მალურად კონფიდენ-ციალურია.

დასკვნა

სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ადამიანის უფლებების დაცვა გარანტირებულია ქვეყნის უზენაესი კანონით. სახელმწიფო უსაფრთხოების დაცვის უზრუნველყოფა უმნიშვნელოვანეს სამსახურებს - სადაზვერვო და კონტრსადაზვერვო უწყებები წარმოადგენენ. მათ საკუთარი მიზნებისა და ამოცანების შესა-სრულებლად ესაჭიროებათ სხვადასხვა ტიპის საფარქვეშ საკუთარი წარმომად-გენლების განთავსება. ამ ტიპის ქმედებების განხორციელების დროს სამოქალაქო საზოგადოების ნაწილის კრიტიკული განწყობის ნეიტრალიზაციისათვის, აუცი-ლებელია საიდუმლოების რეჟიმის დაცვით საზოგადოებისათვის სათანადო ინ-ფორმირების პროცესის ორგანიზება. ამ ტიპის ქმედება უცხო ქვეყნის სადაზვერვო პროპაგანდის ზემოქმედების საწინააღმდეგო, მნიშვნელოვანი პრევენციული ღონის-ძიებაა.

დემოკრატიის პრინციპების დაცვის ფონზე სხვადასხვა უწყებაში, სახელმწიფო ინტერესებიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილია სათანადო შეთანხმების საფუძ-ველზე მიმდინარეობდეს უსაფრთხოების საკითხებში ოფიცრების მივლინების პროცესი. იმის გათვალისწინებით, რომ სახელმწიფო უსაფრთხოების უზრუნ-ველყოფის მოთხოვნები პირდაპირპროპორციულად მზარდია სახელმწიფოს წი-ნააღმდეგ მიმართულ საფრთხეებთან და გამოწვევებთან. შესაბამისად, უსაფრთ-ხოების უზრუნველყოფა და მისი დაცვა - მხოლოდ მაღალი კვალიფიკაციის და გამოცდილების მქონე პირთა პრეროგატივას უნდა წარმოადგენდეს, მათ შორის გარკვეული საფარის ქვეშ საქმიანობის პირობებში, იმ უწყებებში, რომელთაც სახელმწიფო მიიჩნევს მაღალი რისკის მქონე სუბიექტებად და სადაც თავმოყრილია

წარმომადგენლობებსა და სხვადასხვა ფილიალში, მრჩეველების, წარმომადგენლების, მდივნების რანგში. კონფიდენციალური-საიდუმლო, რის გამჟღავნებაც დაუშვებელია. განსხვავდება ანონიმურისგან, რომლის ავტორი უცნობია და არა დაფარული.

სახელმწიფოს მიერ სათანადო დაცვას დაქვემდებარებული სენსიტიური ინფორმაცია, რომელსაც განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა, მათ შორის უსაფრთხო საგარეო-პოლიტიკური კურსის ორგანიზებისათვის. ამ პროცესით შესაძლებელი გახდება სახელმწიფოს პოლიტიკური, ეკონომიკური და სამხედრო უსაფრთხოებისათვის დამაზიანებელი ინფორმაციის საჯარო სივრცეში მოხვედრა, მაღალი დამაზიანებელი შედეგის მიღწევა. შესაბამისად, ამ ტიპის საქმიანობას სახელმწიფოს უსაფრთხოებაზე დამაზიანებელი შედეგის თავიდან აცილებისათვის მნიშვნელოვანი პრევენციული ხასიათი აქვს.

ბიბლიოგრაფია

- გახოკიძე ჯ., ეროვნული უსაფრთხოების ძირითადი პრობლემები, თბილისი, 2007.
- საქართველოს კანონი „სადაზვერვო საქმიანობის შესახებ“, <https://surl.li/yzkpdb>
- საქართველოს კანონი „საქართველოს დაზვერვის სამსახურის შესახებ“ <https://surl.li/upltsp>
- საქართველოს კანონი „კონტრდაზვერვითი საქმიანობის შესახებ“ <https://surl.li/xniael>
- საქართველოს სახელმწიფო უშიშროების სამინისტროს დებულება, <https://surl.li/chmdnd>
- სახელმწიფო უსაფრთხოებისათვის მაღალი რისკის მქონე სუბიექტების ნუსხა, <https://surl.li/uawuyv>
- საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დებულების დამტკიცების შესახებ <https://surl.li/jqzngy>, დოკუმენტი N614, ძალადაკარგულია 25/12/2013,
- Ричард Э. Смит. Аутентификация: от паролей-до открытых ключей, Москва, 2018,
- Пирогов В., КГБ. Бывших не бывает?, Москва, 2015,
- Попов А., Тайная стража России. Книга 6. Очерки истории, Алгоритм, 2022
- Макаревич Э., Бобков Ф., КГБ и власть, Алгоритм, 2019
- Бейли Д., Кондрашев С., Мерфи Д., ЦРУ против КГБ в "холодной войне". Поле битвы Берлин, Родина, 2021
- „Об офицерах органов КГБ, работающих в других организациях, министерствах и ведомствах“, 24 октября 1955 г. решением Президиума ЦК КПСС № П165/XXI-оп.
- Терещенко А., контрразведка. Охота за кротами, Аргументы недели, 2017
- Порядин В., Чекист Советского Союза. Исповедь генерала, Вече, 2022,
- Хлобустов О., Контрразведка в истории КГБ. 2017,
- Север А., История КГБ. 2015
- Бобков Ф., КГБ, 2018
- Горленко С., От КГБ до ФСБ, записки опера, 2015
- Williams M. Authentication: From Passwords to Public Keys First Edition. New York, 2002.
- John Daniel Barron, KGB: The Secret Work of Soviet Secret Agents, 2005
- John Daniel Barron, KGB Today: The Hidden Hand, 2006
- Ladislav Bittman The KGB and Soviet Disinformation: An Insider's View, 2011
- Brian Freemantle, KGB, 2011